

TYGODNIK ROLNICZY

Organ c. k. Towarzystwa Rolniczego Krakowskiego

wychodzi co piątek.

Prenumerata wraz z przesyłką pocztową wynosi:

w państwie austr. rocznie 12 Kor., półrocznie 6 Kor., dla członków Towarzystw rolniczych i uczniów zakładów naukowych rolniczych rocznie 8 Kor., w Królestwie Polskiem rocznie 5 rs., a państwie niemieckiem 8 marek. Pojedynczy numer 24 halercze.

Prenumeratę należy nadsyłać do Administracji: Kraków, ul. Basztowa l. 6.

Rękopisy nie nadające się do druku zwraca się tylko na żądanie i na koszt autora.

Listów nieopłaconych nie przyjmuje się.

Przedruk artykułów bez upoważnienia podpisanych autorów i podania źródła nie dozwolony.

Adres Redakcyi: Kraków, ul. Basztowa l. 6.

Cena ogłoszeń za 10 cm. 80 halerczy za pierwszy raz, a 60 halerczy za następne powtarzania. Drobne ogłoszenia prenumeratorów „Tygodnika Rolniczego” o sprzedaży lub poszukiwaniu produktów, posadach i t. p. 8 halerczy za wiersz petitu. Ogłoszenia przyjmuje Administracja „Tygodnika Rolniczego” w Krakowie, ulica Basztowa l. 6.

TREŚĆ:

Uprawa buraków pastewnych.
Nowości w budowie bron — przez T. G.
Sprawy bieżące.
Rozmaitości.
Ze stołu redakcyjnego.
Wiadomości handlowe.

PREZYDYUM

c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego
ma zaszczyt zawiadomić, iż

ZEBRANIE OGÓLNE

Członków Towarzystwa
i Delegowanych Towarzystw rolniczych okręgowych
odbędzie się

w Krakowie, w gmachu Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń

w dniu 22 maja i dni następnych b. r.,

po Nabożeństwie odbytem o godzinie 9 rano, w kościele św. Marka
przy ulicy Sławkowskiej.

PORZĄDEK DZIENNY:

A) Zebrania ogólnego:

1. Zagajenie i otwarcie obrad przez Przewodniczącego.
2. Protokół obrad ostatniego Zgromadzenia (drukowany).
3. Sprawozdanie z czynności c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego za rok 1901 (drukowane), ref. sekretarz Dr. Adam Krzyżanowski.
4. Sprawozdanie Komisji kontrolującej.
5. Wniosek Komitetu w sprawie dopłat ze strony Towarzystw rolniczych okręgowych 38%.
6. Sprawozdanie z czynności Towarzystw roln. okręgowych.
7. Wniosek o zmianę §§ 8, 15 i 18 statutu.
8. Wybory Prezesa, II-go i III-go Wiceprezesa, oraz sześciu członków Komitetu, w miejsce ustępujących: Profesora Dr. A. Górskiego, K. Haempla, Prof. Dr. Juliusza Leo, Prof. Dr. Lubomęskiego, Dr. W. Milieskiego, Dr. Rutowskiego.

9. Prof. Józef Rostafiński: Przyczyny upadku rolnictwa w Polsce od XVI-go do XVIII-go wieku.
10. Wniosek Komitetu o zamianowanie członkiem honorowym Towarzystwa b. Prezesa, Marszałka krajowego, Dr. Andrzeja hr. Półcockiego.
11. Wnioski Sekcyi ogólnego Zebrania.
12. Wnioski samoistne i interpelacye.

B) Obrad w Sekcejach:

I. SEKCJA ROLNICZA:

1. Stosowanie zielonych nawozów w między-plonach — ref. p. Włodzimierz Szulczewski.
2. O korzyściach drenowania — p. Stan. Chruszczewski.
3. O gospodarstwie pastewnym — Dr. Jan Zduń.
4. Gospodarstwo ziemniaczane na piaskach — Dr. Mikołaj hr. Rey.

II. SEKCJA HODOWLANA:

1. O gruźlicy u bydła (z demonstracyami) — Prof. Dr. Julian Nowak.
2. Obecne położenie mleczarstwa w kraju — p. Jan Biedroń.
3. Licencyonowanie buhajów — p. Karol Czech.

Szczegółowy porządek obrad w Sekcyi gorzelnianej, obejmujący między innemi referat Prof. Steingraba, będzie później ogłoszony.

Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego:

Wiceprezes:

A. Wodnicki m. p.

Sekretarz:

A. Krzyżanowski m. p.

Uprawa buraków pastewnych.

Dłuższy artykuł w tej sprawie Deheraina podany w tłumaczeniu w warszawskiej *Gazecie Rolniczej* (Nr. 12, 14, 15) podajemy w streszczeniu ze względu na jego wartość praktyczną i dla naszych stosunków.

Deheraine stara się uwydatnić najpierw wpływ gęstszego i rzadszego siewu buraków na wielkość i jakość tychże. Z licznych doświadczeń jego na polu w Grignon, p. Paturela w Tunisie, p. Lazardeau w Bretanii, p. Garola w departamencie Eure

et Loire, pp. Couranda i Andouarda w Loire Inferieur wynika, że buraki siane w odstępach gęstych np. 25—35 cm. w porównaniu do sianych rzadko np. 50 cm. i wyżej mają tę wyższość nad ostatnimi, że zawierają stosunkowo mniej wody, zatem zwózka jest tańszą (jednej i tej samej ilości materii suchej), zawierają dalej o połowę mniej saletry w swym składzie, a więcej substancji suchej i 2 razy więcej cukru, — burak zatem gęsto siany posiada wyższą wartość pożywną, a z powodu mniejszej zawartości saletry ta ostatnia pozostaje w ziemi, a więc nie jest dla roli straconą jak przy skarmianiu olbrzymich buraków zawierających 2 razy większą ilość saletry (około 350 kilogr. saletry znajdować się może w zbiorze wielkich buraków z 1 hektara). Saletra przy spaszaniu bydła burakami nie tylko jest szkodliwą zdrowiu, ale zostaje straconą bezpowrotnie i wychodzi z gospodarstwa, albowiem w gnoju prawidłowym jej nie ma.

W kwestyi jakie odmiany buraków na paszę najlepiej sadzić, odpowiada Deheraine, że w każdym razie olbrzymi mammuty nie nadają się do uprawy w gęste rzędy albowiem zmniejszony mammut nie posiada dostatecznej wartości pokarmowej, natomiast najlepsze wyniki dały małe buraki gorzelniane Collets roses. Celem rozstrzygnięcia ostatecznego pytania, które z odmian wielkich lub małych dają bezpośrednio większą korzyść pieniężną przy wypasie zwierząt, przytacza Deheraine doświadczenia Oskara Benoista z Cloches, który skarmiając młode skopy burakami małymi, sadzonymi w rzędy zwarte i burakami wielkimi (sadzonymi w rzędy odległe) przyszedł do przekonania, że te pierwsze miały daleko większą wartość pożywną aniżeli drugie. Paweł Gay porównywał 2 partye owiec, z których jedna prócz innych pokarmów otrzymywała po 3 kg. buraków pastewnych z 14% materii suchej, druga zaś po 2.21 kg. buraków z 19% materii suchej, tak że zwierzęta otrzymywały jednaką wagę materii suchej (z 2 różnych odmian buraków), przyczem się okazało, że owce żywione burakami pastewnymi przybrały po 2 tygodniach 11 kg., żywione zaś odmianą Vilmorin cukrową 14 kg. Zatem materia sucha odmiany cukrowej mniej jest pożywniejszą z powodu większego bogactwa w cukier ciał azotowych organicznych, a mniejszej ilości saletry działającej szkodliwie na przebieg trawienia zwierząt. Porównując buraki cukrowe, gorzelniane i pastewne w drugim roku znowu przyszedł P. Gay do przekonania, że średnio cukrowe małe tj. gorzelniane najlepsze są na wykarm zwierząt.

Ponieważ mimo tylokrrotnych doświadczeń w praktyce w tym kierunku nie postąpiono naprzód i zarzucono głównie wielkość spowodowaną (wobec uprawy buraków w zwarte rzędy) większym wydatkiem na ziarno i trudniejszą obróbką i ponieważ sądzono, że buraki większe „opychają” zwierzę więcej, aniżeli buraki mniejsze, — przeciwstawił Deheraine bardzo ciekawe dalsze doświadczenia wykonane przez pp. Bretigniere i Dupont w r. 1898/99 na polu w Grignon. Doświadczenia robiono z 3 odmianami, a mianowicie: dużą pastewną odmianą Tankard (Nr. 1), odmianą Collets roses z 15% cukru (Nr. 2) i odmianą Collets roses z 10% cukru pośrednią (Nr. 3). Autorowie porównali ilość materii pożywnej otrzymanej z równych powierzchni zasianych różnymi odmianami.

W owym bardzo suchym roku doświadczalnym otrzymano

	Zbiór z 1 hektara	Materii suchej
z odmiany Nr. 1	458 C. M.	71.96 C. M.
„ Nr. 2	370 C. M.	80.40 C. M.
„ Nr. 3	440 C. M.	82.50 C. M.

Do skarmiania użyto Merynosów Dishley dając każdej z 3 partyi po 3 sztuki kolejno codziennie przez 21 dni prócz innych równych sobie pokarmów po 3 kg. buraków Nr. 1, 2.92 kg. buraków średnich i 2.42 kg. bogatych w cukier tj. proporcjonalnie do wydajności z 1 hektara zawierających w sobie 471 gramów, 525 gr. i 529 gr. materii suchej. Przyrost wagi jednej sztuki w ciągu 63 dni doświadczenia wynosił 7.9 kg. dla odmiany Nr. 1, 17.3 kg. dla odmiany Nr. 3 (średnich), a 12.9 kg. dla Nr. 2 (bogatych w cukier).

Ponieważ dalsze doświadczenia wykazały, że 1 kilogram materii suchej podniósł wagę zwierzęcia przy odmianie Nr. 1 o 37 gr., przy odmianie Nr. 2 o 64.9 gr., a przy odmianie Nr. 3 o 47.9 gr. — okazał się bezpośredni dowód w ten sposób

zgodnie z wynikami Gaya, że substancja sucha średnich buraków cukrowych z 10% cukru jest najpożywniejszą na opas albowiem ją najlepiej zwierzęta wyzyskują.

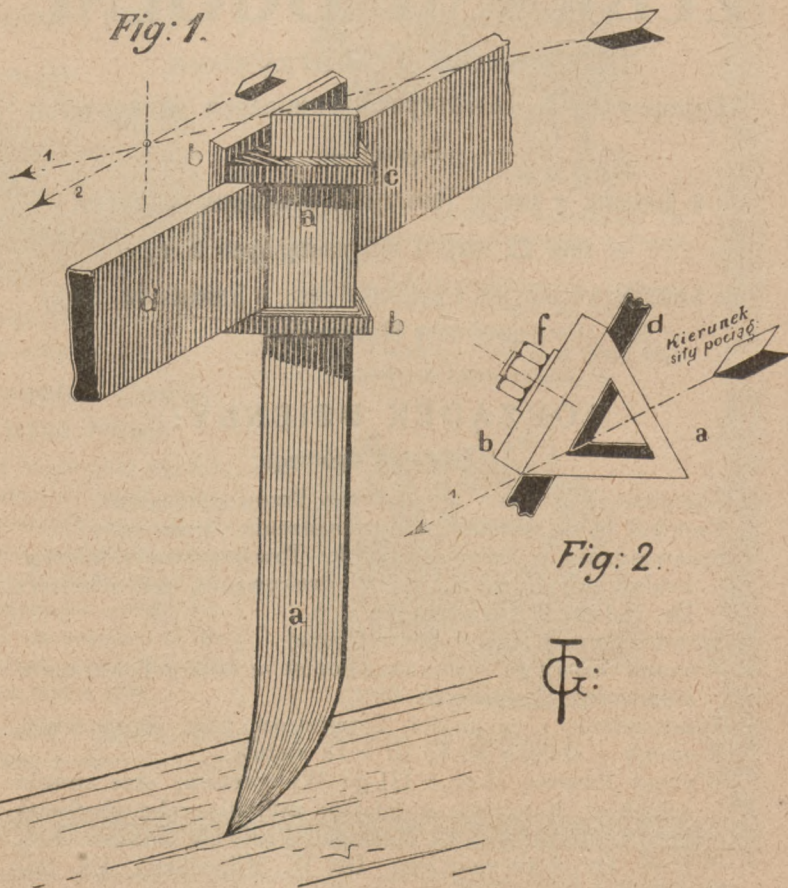
Rachunkowe zestawienie kosztów nowego sposobu siania i obrabiania buraków w gęstych rzędach, sporządzone przez powyższych autorów dało wynik następujący: Obliczono, że zwiększenie kosztów uprawy z powodu siania buraków w gęste rzędy wynosi 30 franków na 1 hektar ponad uprawę w rzędy rzadkie. Odmiana Nr. 1 (Tankard) dała przybytku na wadze zwierząt 7.9 kg. = 6.32 franków, odmiana Nr. 3 średnich buraków 17.3 kilogramów = 13.84 franków, odmiana Nr. 2 bogatych w cukier 12.9 kilogr. = 10.32 franków. Zwierzęta spożyły dla osiągnięcia powyższej nadwyżki wagi buraki z 1.24 ara — przewyżka kosztów obróbki więc robocizny na tę część pola — 2 ostatnich odmian wynosi po 0.37 franków, a więc zysk po potrąceniu kosztów robocizny z powodu zwiększenia się wagi zwierząt wypada z obliczenia na 530 franków z 1 hektara odmiany Collets roses średnich, a 279 franków na 1 ha. Collets roses bogatych w cukier.

W ten sposób usunął Deheraine bardzo słaby zarzut kosztownej uprawy buraków w gęste rzędy. Swe nadzwyczaj ciekawe i pouczające zestawienie kończy Deherain uwagą, że zarzut trudności technicznych uprawy buraków w gęste rzędy również nie może mieć miejsca, bo wszystkiego powoli nauczyć się można, nie ma więc racji bytu trzymanie się starego systemu. „Wyrzeczmy się” pisze on „wielkich buraków pastewnych zawierających 92% wody przeladowanych saletrą o bardzo niewielkiej wartości pożywnej, a zastąpmy je burakami półcukrowymi sianymi w gęste rzędy, a wydającymi z 1 hektara znaczną ilość materii suchej (około 100 C. M.) i posiadającymi wysoką wartość pożywną”. — Powyższe wyniki potwierdzają jednogłośnie agronomowie, między innymi i Florimond Desprez, dyrektor Stacji Capell Nord.

Nowości w budowie bron.

Ostatnią nowość w budowie bron stanowi umocowanie zębów w ramie, uskutecznione zapomocą dwu strzemion, a wprowadzone przez firmę Gross & Co. w Lipsku (Eutritsch).

Fig. 1.

Zęby mają przekrój kątówki, której ramiona nachylone są do siebie pod kątem 60°. Jedną ścianą przylegają one do ramy i są wraz z nią zmcowane dwoma strzemiionami (b i c), posiadającymi kształt trójkątów równobocznych. Strzemię dolne opatrzone jest z boku ścianką pionową przylegającą do ramy, strzemię zaś górne zakończone jest nagwintowanym sworzniem, wchodzącym w otwór wyrobiony w pionowej ściance (b). Mutra f łączy obadwa strzemiiona i przyciska wsadzony w nią ząb (a) do ramy (d), wytwarzając w ten sposób mocne połączenie wszystkich elementów.

Jak z rysunku widoczna, jest kierunek siły pociągowej (strzałka 1) dwusieczną kąta, jaki tworzą boczne płaszczyzny zęba. Jestto koniecznem dla równomiernego zużywania się zębów i równego rozkładu pracy (przynajmniej w przybliżeniu) na obie ścianki pracującego zęba.

Kąt jaki tworzy kierunek siły pociągowej (strzałka 1) z kierunkiem podłużnych belek brony (strzałka 2) wynosi 30°.

Brona ta pojawiła się w kilku odmianach jako lekka i jako ciężka i weszła w handel pod nazwą „Adler-Egge“.

T. G.

SPRAWY BIEŻĄCE.

Porządek dzienny walnego zgromadzenia, a mianowicie obrad w sekcjach uległ zmianie już po wydrukowaniu ogłoszenia, pomieszczonego na czelu dzisiejszego numeru. Na podstawie porozumienia się Komitetu z Tow. ogrodniczem będzie zorganizowana za staraniem Dr. Stanisława Golińskiego, krajowego instruktora ogrodnictwa, osobna sekcja pszczelnico-ogrodnicza, obejmująca następujące wykłady:

1. O zakładaniu pasiek i ich rentowności — ref. prof. Harlender.

2. O produkcji nasion warzywnych i możliwości zorganizowania tej produkcji w kraju — p. Józef Brzeziński.

3. Pogadanka przy ulu demonstracyjnym — prof. Harlender i p. Stanisław Lorenz.

Oprócz tego uczestnicy walnego zgromadzenia będą mogli wziąć udział w obradach Towarzystwa ogrodniczego 23-go maja b. r., które będą urozmaicone licznymi wykładami.

Spółka włościańska hodowli nasion „Jutrzenka“ w guberni kieleckiej urządza na jesień br. wystawę rolniczą. Celem wystawy jest zachęcenie włościan do zaopatrywania się w lepsze gatunki ziarna do siewu, oraz do staranniejszej hodowli inwentarza. Wiadomość o tem podaje „Gazeta Kielecka“.

Zawodowa organizacja rolnicza. W „Rolniku“ organie Gal. Tow. gospodarskiego prof. dr. Stefan Pawlik z Dublan rozpoczął druk obszerniejszego artykułu o działalności pruskich Izb rolniczych z szczerem uwzględnieniem poznańskiej. Wobec powszechnego zainteresowania w kręgach agrarnych, które wzbudziła nowa ustawa o zawodowych stowarzyszeniach rolniczych, zapoznanie się z organizacją i z działalnością podobnej instytucji w Niemczech będzie niewątpliwie pożytecznem.

C. k. Stacja rolniczo bakteriologiczna i dla ochrony roślin w Wiedniu. Z dniem 1-go stycznia weszła w życie pod powyższym tytułem stacja rządowa, która funkcjonując dotychczas tylko jako oddział stacji rządowej rolniczo chem. w Wiedniu, z braku miejsca nie mogła się w pożądanym kierunku rozwinąć.

Zakład nowo powstały mieszczący się w nowo zbudowanym budynku (kosztom około 75.000 złr.) przylegającym tuż do stacji rolniczej przy ul. Trunner Nr. 1. Leopoldstadt, ma za zadanie ochronę roślin przed szkodnikami polowymi w ogólności. Nadmienić należy, że jest to jeden z niewielu w Europie powstałych zakładów centralnych, specjalnie owemu tak ważnemu zadaniu poświęconych. Dopiero bowiem w ostatnim 10-tku lat ubiegłego stulecia, badania nad tępieniem szkodników roślinnych zostały przez państwa niemieckie jak Prusy, Saksonię, Rumunię uznane jako konieczne i z urzędu też przedsięwzięto stanąć do walki z tym nieprzyjacielem. Wprawdzie wszędzie zagranicą jak i nas w Austrii, wszy-

stkie szkoły rolnicze i rozliczne stacje zajmują się tą kwestią, jednak brak było zakładu centralnego, któryby materiał nagromadzony sortował, aby go uprzystępniał rolnikom.

Zadania nowego zakładu według statutu organizacyjnego ustanowionego przez c. k. Ministerium rolnictwa są następujące: zbieranie, rozdzielanie, ogłaszanie statystycznych danych nad występowaniem najważniejszych chorób roślinnych i szkodników roli tak w obrębie Państwa austriackiego jak i zagranicą, jak również przestrzeganie rolników, wraz z podaniem środków zaradczych.

Rozszerzanie wyników badań pismem i słowem, udzielanie rad, udzielanie informacji Ministerstwu rolnictwa i innym władzom według wskazówek tegoż; wykonanie bakteriologicznych, mykologicznych i mikroskopowych badań w interesie rolnictwa, zbadanie przyczyn chorób u roślin.

Stacja może się łączyć także z innymi zakładami przedsiębiorczymi te same cele dla wspólnej pomocy. Tak osoby prywatne jak i instytucje publiczne mogą donosić o chorobach roślin i o szkodnikach kulturowych.

W dalszym ciągu ma stacja robić studia nad bakteriologią ziemi, nawozów, roślin, tudzież szkodliwych roślinom bakterii, ma badać warunki życiowe szkodników roślinnych i zwierzęcych, jak również studyować zwierzęta pożyteczne, sporządzać preparaty dla niszczenia szkodników polowych, przygotowywać kultury bakterii brodawkowych, bakterii fermentacyjnych i innych pożytecznych dla rolnictwa.

Wreszcie zbadanie chorób u roślin, powstałych wskutek dymów fabrycznych, kominowych, mrozu i t. d.

Stacja powyższa prócz cieplarni własnej i domku weterynaryjnego w Korneuburgu, nie posiada pola doświadczalnego, co oczywiście jest stroną ujemną. Urządzenie wewnętrzne budynku jest wspaniałe, niemal luksusowe i aż nadto celom powyższym wystarczające.

Ze stacji powyższej, którą obecnie kieruje Dr. Kornauth każdy rolnik może korzystać, a w interesie ogółu leży, aby jak najwięcej szczegółów o szkodnikach roślinnych tam przysyłano. Znaczenie takiej stacji jak powyższa podnosi również p. Majer w artykule umieszczonym w „Rolniku i hodowcy“ Nr. 17 b. r. pod tytułem „Znaczenie stacji entymologicznych“, przytacza on prace I. Danysza kierownika wydziału bakteriologii rolniczej w instytucie Pasteura i swe własne doświadczenia z których się okazuje, że straty wyrządzone przez takie owady jak: żuk ryjkowiec buraczany, przez pędraka chrabaszca majowego i przez gąsienice sprężyka dochodzą na gotówkę licząc do 48 rubli z 1 hektara buraków. Nie ulega więc kwestyi, że stacje entomologiczne mające zapobiedz niszczeniu tego rodzaju owadów i innych szkodników wobec nieoszacowanych szkód większych aniżeli spowodowanych złym rokiem, posuszą, brakiem nawozów itd. mają przed sobą bardzo piękne zadanie i odniosą niezawodnie wielkie korzyści dla gospodarstwa krajowego. Majer nazywa zakładanie tego rodzaju stacji wprost kwestią palącą dla rolnika dzisiejszego.

Towarzystwo akcyjne „Alfa Separator“ w Wiedniu rozesłało sprawozdanie o swojej działalności za czas od r. 1897 począwszy.

Ze sprawozdania wynika, że Towarzystwo sprzedało w Austro-Węgrzech wirówek „Alfa“ w r. 1897, 211 sztuk, 1898, 713 sztuk, 1899, 854 sztuk, 1900, 1867 sztuk, 1901, 2725 sztuk.

W tymże czasie urządziło Towarzystwo kompletnie 110 młeczarni z czego 31 przypada na r. 1901, między temi 6 wielkomięjskich o znacznym obrocie. Oprócz fabryki w Wiedniu ma Towarzystwo dwie filie fabryczne w Budapeszcie i Pradze, a nadto skład fabryczny w Gracu.

Towarzystwo to opłaca dwóch stałych urzędników dla Austrii i Węgier, których zadaniem jest za pomocą fachowych wykładów i pouczających pism rozszerzać naukę młeczarstwa, a nadto udzielać wyjaśnień i wskazówek przy zakładaniu młeczarni.

Okolo 20 szkołom młeczarskim rozdało Towarzystwo bezpłatnie wirówki swojego wyrobu, a cały szereg wędrownych nauczycieli młeczarstwa zaopatrzyło w potrzebne przyrządy do celów naukowo-demonstracyjnych, pomieszczone w stoso-

wnych skrzyneczach ręcznych. Działalność Towarzystwa w tym kierunku objawiała się w Galicyi mniej intensywnie, jak w innych krajach koronnych.

Nowy rodzaj spirytusu wprowadzono w ostatnich czasach w południowej Francyi, ma on być lepszy od spirytusu żytniego i więcej aromatyczny. W Algierze rośnie pewien gatunek kaktusu, z którego owoców przy pomocy odpowiedniego postępowania ze 100 kilogramów otrzymują 45 do 60 kg. czystego alkoholu. Ponieważ roślina ta w roku daje 100—200 kg. owocu i nie potrzebuje wielkiej opieki, ma nowy ten przemysł pewne szanse rozwoju. Zapach wódki jest odświeżający i odżywiający. *Ill. Landw. Ztg.* Nr. 33.

Numer z bieżącego tygodnia z powodu świąt przypadających na czwartek i piątek, wydajemy o dwa dni wcześniej t. j. we środę 7-go maja b. r.

Jako bezpłatny dodatek dla naszych stałych abonentów dołączamy do dzisiejszego numeru broszurę prof. Kleckiego: „Walka z gruźlicą u bydła”. Komitet uchwalając rozesłać broszurę prof. Kleckiego abonentom *Tygodnika Rolniczego* wyszedł z założenia, że początkiem walki z gruźlicą musi być zapoznanie jak najszerszych warstw ludności rolniczej z istotą tej choroby, oraz ze środkami, które są zdolne zapobiedz jej wybuchowi, ewentualnie chorobie przeciwdziałać.

ROZMAITOŚCI.

Srodek przeciw pleśnieniu chleba. Na wsi, gdzie wypada piec odrazu znaczne ilości bochenków chleba, napada na nie czasem pleśń, przy dłuższem ich przechowywaniu. Dla zapobieżenia temu należy bochenki po wyjęciu ich z pieca włożyć do worka, w którym jeszcze nieco maki pozostało, tak aby bochenki wierzchnią stroną skórki stykały się z sobą. Po napełnieniu, worek się zawiązuje i zawieszają w wolno przewiewnem miejscu. Tym sposobem można przechować przez 4—6 tygodni chleb, który nie wysycha i nie okazuje ani śladu pleśni. Przed użyciem kładzie się bochenek na jedną noc w piwnicy, aby chleb zmiękł.

Mleko w proszku. Dr. Ekenberg w Sztokholmie dał rolniczej akademii do opatentowania wynalazek zgęszczenia mleka i przetworu jego na proszek, który nie podlega zmianom powietrza, a jest trwałym co do smaku i nie kwaśnieje. Z proszku tego po dodaniu odpowiedniej ilości wody można zupełnie pewnie wyrabiać masło, sery i t. p., śmietana w proszku tym pozostaje i mleko się zsiada jak świeżo wydojone. Zachować je można na czas długi bez obawy zepsucia. Dawniej próbowano tego samego sposobu zgęszczania mleka i wytwarzania z niego proszku, ale mleko nie wytrzymywało tej operacji i traściło rozmaite składniki. Najnowszy wynalazek Dra Ekenberga ma być niezawodny. Przyrząd, na jakim się ten przetwórz odbywa, trzyma Dr. Ekenberg w tajemnicy dlatego, że stara się o patent na wszystkie kraje. Na przyrządzie tym stosownie do jego rozmiarów zdoła wynalazca wyrobić do 2000 funtów proszku na dobę. Koszta przeróbki wynoszą niewiele więcej 1/2 centa na litr mleka.

Ochrona grochu przed przymrozkami nocnymi. Kiełkujący młody groch znajdujący się już nieco ponad ziemią przykrywa się cienką warstwą ściółki torfowej — wzrost roślin nie doznaje przeszkody; torf jest równocześnie ochroną przed kurami i wróblami. (*Oest. Landw. Wochenblatt* Nr. 16).

Doskonały kit ze sera i wapna do metali, kamienia, szkła i porcelany. Na 100 części świeżego sera krowiego bierze się 20 do 25 części wapna świeżo zgaszonego. Ponieważ kit ten bardzo szybko twardnieje, należy go zawsze przed użyciem świeżo przygotować.

Żywienie drobiu domieszką mielonych kości. W Milanke wyznaczono nagrodę na najkorzystniejsze pasienie drobiu. Użył ją pewien hodowca, który wykazał, że przez lat 5 dawał dla drobiu domieszkę mielonych kości i to już sztukom 2—3

tygodniowym raz na tydzień, wyrosłym od 4 miesięcy począwszy. w lecie dawał na 24 kur dwa litry mielonych kości, jako domieszkę do innej paszy 2 razy na tydzień, a w zimie 3 razy w tygodniu. Skutek tego żywienia był taki, że naprzód kury nie szarpały piór i nie dziobały jaj, których naniosły w przeciągu roku podwójną ilość. Rolnik i hodowca.

Ze stołu redakcyjnego.

Dr. Leopold Caro: *Zawodowa organizacja rolników.* Kraków 1902 r., str. 30.

Autor głośnego dzieła o lichwie nie po raz pierwszy zabiera głos w sprawie, która obecnie z powodu uchwalenia ustawy o zawodowych stowarzyszeniach rolniczych przez Radę państwa porusza wszystkie umysły i jest na porządku dziennym praktycznej polityki. Już w r. 1895 w rozprawie „Pomoc dla rolników Austrii“ (Lwów 1895, str. 97) Dr. Caro oświadczył się stanowczo za zasadami projektów rządowych. Dziś, gdy Rada państwa wnioski te przyjęła, autor przemawia równie gorąco, jak Dr. Hupka w broszurze, którą niedawno rozesłaliśmy jako bezpłatny dodatek wszystkim abonentom *Tygodnika Rolniczego*, za koniecznością uchwalenia przez Sejm krajowej ustawy uzupełniającej o zawodowych stowarzyszeniach rolniczych, bez której ustawa państwowa nie może wejść w życie.

Autor wspomina pokrótce o pokrewnych instytucjach francuskich i niemieckich t. j. *chambres consultatives* i Izbach rolniczych, oraz opisuje koleje austriackich projektów ustawodawczych i dotychczasowe uchwały krak. Tow. roln., które kilkakrotnie myśl tę uznało za trafną i odpowiednią dla naszych stosunków. Następuje streszczenie ważniejszych postanowień nowej ustawy i rozbiór zasadniczych kwestyi pozostawionych do rozstrzygnięcia ustawodawstwu krajowemu; między innemi Dr. Caro oświadcza się stanowczo za wciągnięciem do organizacji większych właścicieli krajowych, których w myśl postanowień ustawy państwowej, ustawodawstwo krajowe, mogłoby wyłączyć, gdyby to uznało za stosowne. Kończy pracę wymowna obrona zasady przymusowości.

Praca Dr. Caro przedstawiona przez autora w formie odczytu na tegorocznych Walnych Zgromadzeniach Towarzystw rolniczych okręgowych w Krakowie i w Bochni, jest do nabycia w biurze Komitetu Tow. rolniczego krak., oraz w księgarniach w cenie 1 kor.

WIADOMOŚCI HANDLOWE.

Z b o ż a.

	maj	Pszennica	Żyto	Jęczmień	Owies
Kraków	2	20.60—20.90	15.65—16.00	14.20—14.45	17.20—18.00
Lwów	5	19.20—19.80	13.60—14.00	13.50—15.00	15.20—15.80
Tarnów	25	19.00—20.00	14.50—15.10	14.00—16.00	11.50—16.00
Podwolezyńska	30	18.00—19.50	13.30—13.80	00.00—00.00	13.40—14.00
„ ros. bez cla		14.80—15.70	8.40—9.00	00.00—00.00	00.00—0.000
Wiedeń	29	19.60—19.80	14.76—14.78	00.00—00.00	14.24—14.26
Peszt	29	17.86—17.88	14.32—14.34	00.00—00.00	15.86—15.88
Ceny w koronach za 100 kg.					
Berlin	28	17.30—00.00	14.80—00.00	00.00—00.00	15.90—00.00
Wrocław	28	18.10—00.00	14.80—00.00	14.20—00.00	15.00—00.00
Poznań	28	18.00—00.00	14.60—00.00	13.00—00.00	14.80—00.00
Ceny w markach za 100 kg.					
Warszawa	25	6.55—6.90	4.55—4.99	4.42—4.65	3.85—4.32
Ceny w rublach za korzec.					

Jęczmień pastewny. Wiedeń 29/IV, 11.00—12.00 K. Lwów 2/V 11.50—12.50 K., za 100 kg.
Jęczmień na krupy. Kraków 2/V, 14.40—00.00 K., za 100 kg
Kukurydza. Kraków /V 00.00—00.00 K., Wiedeń 29/IV, stara 00.00—00.00 K., nowa 00.00—00.00 K., Lwów 5/V, 12.50—12.80 K.
Pesz 29/IV 9.70—9.99 K., za 100 kg.
Hreczka. Kraków 29/IV, 14.00—18.00 K. Lwów 30/IV, 14.50—15.60 K., za 100 kg.

Strączkowe, przemysłowe, okopowe i nasiona.

Groch. Kraków 2/V, 18.00—26.00 K. Wiedeń 5/V 19.00—30.00 Lwów 5/V, 14.50—26.00 K., za 100 kg.
Fasola. Kraków 2/V, 14.00—16.00 K., Wiedeń 29/IV, drobna 16.00—17.00 K., długa i płaska 20.00—21.50 K., pstra 11.50—13.00 K.
Tarnów 25/IV, 8.00—13.50 K., za 100 kg.
Rzepak. Tarnów 25/IV 25.50—26.00 K. Lwów /V, 00.00—00.00 K. za 100 kg.
Kartofle. Kraków 2/V, 3.20—3.60 K., Wiedeń 29/IV, 5.60—0.00 K. Tarnów 25/IV, 3.00—3.40 K. za 100 kg.
Wyka. Kraków /V 00.00—00.00 K., Lwów 5/V 11.50—16.00 K. za 100 kg.
Koniczyna czerwona. Kraków /IV 00.00—00.00 K., Lwów 5/V 90.00—120.00 K., Podwołoczyska galic. /IV, 00—000 K., Podwołoczyska rosyj. /IV, 00—000 K. bez cla, Wiedeń 29/IV, styryjska 125.00—131.00 K. za 100 kg.
Koniczyna biała. Lwów 5/V, 100.00—180.00 K., Wiedeń 29/IV, 200.00—210.00 K. za 100 kg.
Buraki. Wiedeń 29/IV, żółte okragłe 45 K., Mamuty długie, czerwone 30 K., faszowate żółte i czerwone 29 K. za 50 kg.

Zwierzęta i produkty zwierzęce.

Woły. Wiedeń 22/IV, galicyjskie prima 70—78 K., secunda 64—69 K., tertia 55—63 K., za 100 kg. żywej wagi.
Nierogacizna. Wiedeń 22/IV, prima 95—98 K., średnie 81—93 K., lekkie 77—82 K., prosięta 75—92 K., za 100 kg. żywej wagi.
Masło. Wiedeń 22/IV, deserowe 2.20—2.50 K., wiejskie 2.00—2.20 K., zwykłe targowe 0.00—0.00 K. Kraków 2/V, targowe 2.00—2.20 K. za 1 kg., Hamburg 25/IV, stołowe I klasy 204.00—220.00, II klasy 200.00—202.00, III klasy /IV 000.00—000.00 marek za 100 kg., Berlin 26/IV, dworskie i spółkowe prima, 212.00—220.00, secunda 210.00—216.00, tertia 206.00—210.00 marek za 100 kg.
Jaja. Wiedeń 22/IV, prima 43—45 sztuk, secunda 46—47 sztuk, za 2 K., Kraków 2/V 2.00—2.40 K., Berlin 25/IV 2.20—2.75 Marek za kopę.

Spirytus.

Wiedeń 22/IV, surowy 75% — 37.80—38.20 rafinowany 90% bez opłaty 131.25—131.75.
Lwów 5/V gotowy paritas Tarnopol 33.00—34.00 K.
Kraków /IV okowita z opłatą na 75% Tral. 138 K., spirytus z opłatą na 95% Tral. 178 K., za Hektol.

Pasza.

Siano. Kraków 2/V 6.00—7.20 K. Tarnów 25/IV 5.60—7.20 K.
Wiedeń 22/IV 5.50—10.00 K., za 100 kg.
Koniczyna. Kraków 2/V, 7.20—7.60 K. Wiedeń 22/IV 6.00—9.20 K., za 100 kg.
Słoma. Kraków 2/V 4.20—4.60 K. Tarnów 25/IV, 4.40—4.80 K. Wiedeń 22/IV 4.70—5.10 za 100 kg.

Redaktor odpowiedzialny: Dr. Adam Krzyżanowski.

Dyrekcja krajowej niższej szkoły rolniczej

w Kobiernicach, p. Kęty, — ma do polecenia od 1-go lipca b. r. kilku uczniów jako pomocników gospodarskich i pisarzy. Uczniowie są uzdolnieni do prowadzenia także mniejszych mleczarni dworskich.

Patentowane pompy KLINGS'A

są najlepsze i najtańsze do wody i gnojówki. Działalność w godzinie 12.000 litrów. Ceny:

Drewniane (Nr. 2) 3 4 5 6 7 m. głęb. 29 32 36 40 49 koron

Kute żelazne (Nr. 3) wewnątrz i zewnątrz pocynkowane, nie rdzewieją, nie zatykają się:

3 4 5 6 metrów głębokości 40 49 58 68 koron

Rozpryskiwacz do gnojówki żelazny kuty: sztuka 9 kor.

Nr. 2

JÓZEF KLINGS

Nr. 3

ALTROTHWASSER, Śląsk austriacki.

Young-Fire-Away

karogniady wysłużony ogier rządowy, importowany Norfolkera miary 163 cm., grubej kości, organizm jędrny, korpus kłopy, znakomite dziedziczne wysokie chody, do użycia w każdym zaprzęgu, ochoczy i płodny reproduktor, w czerwcu za mierną cenę do sprzedania lub zamiany. — Węgrzynowicz, Dąbrówka p. Ulanów.

JÓZEF FRIEDLAENDER WIEDEŃ XX/21
Dresdnerstrasse

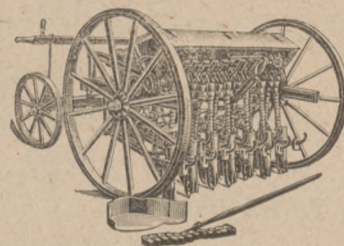
KOSIARKI „Star“ ŻNIWIARKI

są lepsze, niż amerykańskie.

Cenniki machin rolniczych, wiatraków, pomp i centryfug do mleka wysyła się na żądanie darmo i oplatnie.

Najlepszy Siewnik

jest Ph. Mayfartha i Sp. nowo zbudowany

„AGRICOLA“

(system kółek zesuwanych)

na wszystkie nasiona i różne ilości wysiewu, bez zmiany kółek; na równiny i góry. Bardzo lekkie chód, największa wytrzymałość; ceny najniższe.

Kosiarki i Żniwiarki

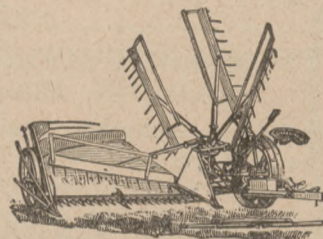
do trawy, koniczyny i zboża.

Roztrzaskacze do siana.

Grabiarki konne.

Prasy do siana i słomy, ręczne.

Obluskiwacze do kukurydzy. Młotarnie, kieraty, młynki, trieuery, plugi, walce, brony, wyrabia i dostarcza jako specjalność pod gwarancją najnowszej, najdoskonalszej i najlepszej konstrukcji

PH. MAYFARTH & Co.

c. k. wyl. uprzywilejowane Fabryki maszyn rolniczych założone w r. 1872. 750 robotników.

WIEDEN II/1, Taborstrasse 71.

Nagrodzona przeszło 450 złotymi, srebrnymi i brązowymi medalami.

Katalogi ilustrowane darmo i oplatnie.

Zastępcy i pośrednicy są pożądanymi.

Nowość!

Nowość!

Siewniki ręczne

dla koni, nasion traw, żyta owsa, jęczmienia, kukurydzy i t. d. Zalety: oszczędność nasienia, regularność wysiewu, olbrzymia szybkość. Zastosowanie w górach, rowach, klinach.

Tamność i trwałość.
Cena: Kor. 50 za sztukę za pobraniem z Wiednia.
Główny skład: **Echinger & Fernau**
Wien XV Neubaugürtel 7 i 9.
Na żądanie prospektu.

Nowość!

Nowość!

Klepadła i młotki do kós

ze stali Böhlera

w najlepszym gatunku i starannie kute

dostarczają

Bracia Böhler i Ska

Towarzystwo akcyjne

Wiedeń I, Elisabethstrasse 12—14, Wiedeń.

Do nabycia we wszystkich większych sklepach żelaznych.

PORKIN

znakomity środek do
tuczenia
świń.

PECUSIN

znakomity dodatek do paszy
w celu tuczenia
wszystkich
zwierząt
domowych:

koni, byków, wołów, krów, cieląt, owiec, świń, kóz, osłów, psów i drobiu.
1 paczka (1/2 kg.) 1 kor., 4 paczki na próbę franco 4 kor.

Fabryka środków do tuczenia zwierząt
Wiedeń IX, Bleichergasse Nr. 6.

Składy: Andrychów Józef Sowiński; Chabówka Maurycy Schwarz; Chybi Jakób Mechner; Czerniowce Schmidt i Fonten; Dziedziice Bracia Nitsch; Kęty St. Halatek; Kimpolung Wolf Landmann; Lwów apt. Piotr Mikolasch. Alojzy Hübner; Limanowa Samuel Schnür; Miłówka B. Geller; Maków Eng. Glattmann; Nowy Sącz A. Krawczyński; Nowy Targ J. Mostbaum; S. Teichner; Oświęcim Fr. Matyszkiewicz; Przemyśl Selig Ehrmann; Rzeszów Markus Munderer; Stryj Abraham Hacker; Tarnopol M. Ostrowski; Tarnów M. Gans; Wadowice Jan Pohl; Zbaraż Krzysztof Zacharyasiewicz; Kraków Fr. Zopoth i Ska, Reim i Ska; Mikulińce I. Mencer; Leżajsk Henryk Kujas; Turka Henryk Arzt; Jasłowiec A. Babicz; Rymanów Marceł Nadziakiewicz; Radziechów Alfred Mehoffer; Medenice M. Kris; Gliniany Salomon Ungar.

„PERKUN“

Fabryka maszyn — Filia Rzeszów

Wyrabia jako specjalność:

MŁYNKI DO CZYSZCZENIA ZBOŻA

w trzech wielkościach po 80—100—120 koron.

Cenniki maszyn rolniczych wysyłamy na żądanie.

**WSZELKIE
NASIONA**
NAJTAŃSZE A NAJPEWNIJSZE
DOM ROLNICZO PRODUKCYJNY
ERNEST BAHLSEN
KRAKÓW
UL. KARMELICKA 21.
CENNIKI DARMO

Gospodarstwo rybne

w Zaborzu w Galicyi
powiat Biała, poczta i stacja
kolei Oświęcim, poleca zdro-
wy narybek i kroczi dwu-
letnie przednich i rasowych
karpi galicyjskich, które prze-
syła koleją w beczkach, a
w okolicy nadwiślańskie
skrzynkami Wisłą po cenach
nader umiarkowanych

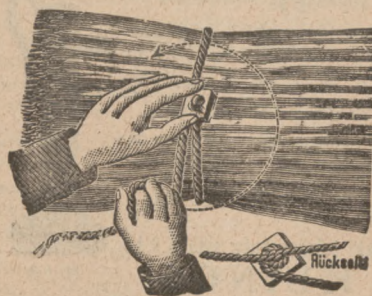
ERIK HESS

właściciel dóbr.

NASIONA LEŚNE

Drzewa owocowe, ozdobne, leśne, do kultur leśnych, ogro-
dów, sadów, do wysadzania dróg i alei, róże i t. d.
są do nabycia w szkółkach leśno-ogrodowych
Tadeusza hr. Lubieńskiego, w Zassowie pod Czarną.
Cennik na żądanie odwrotnie.

Szpagat do szybkiego wiązania snopków

1.5 m długi, 5 mm gruby
za 100 sztuk 12 koron

loco Wiedeń, zarówno jak
i wszelkie wyroby powroźnicze
dostać można

w Wiedeńskiej parowej fabryce
pod firmą

Ludwik Machowsky
Wiedeń I, Operngasse 4.

PLASZOWSKA PAROWA FABRYKA
DACHÓWEK i CEGIEŁ

Stowarzyszenie zarejestrowane z ograniczoną poręką

BIURO w KRAKOWIE przy ul. św. Gertrudy l. 8

poleca

DACHÓWKI TŁOCZONE i CIĄgniĘTE

W KOLORZE CZERWONYM LUB CZARNYM;

RURKI DRENOWE KAŻDEJ WIELKOŚCI.

Dostawy dachówek obejmuje dla wygody Szan. odbiorców
wraz z kryciem.

CENNIKI I PRÓBKI wysyła BEZPŁATNIE.

O liczne zamówienia uprasza

ZARZĄD.

W Stacji doświadczalnej rolniczej w Chojnowie

(Król. Polskie, gub. Płocka, obok Ciechanowa) jest do objęcia od 1 lipca b. r. posada asystenta z renumeracją roczną 240 rb., całkowitem utrzymaniem i 25% od dochodów stacji. Kandydaci posiadający wyższe wykształcenie rolnicze lub przyrodnicze, mający wprawę w wykonywaniu rozbiórów chemicznych, zechcą się zgłosić do kierownika tejże instytucji Dr. Ignacego Kosińskiego (Kraków, Grodzka 53), najdalej do 15 czerwca b. r.

Płyn
Kwizdy
Płyn restytucyjny

C. i k. uprz. woda do mycia dla koni.
Cena 1 flaszki K. 2.80. Od 40 lat używany w nadwornych masztalarniach, w większych stajniach wojskowych i cywilnych, do wzmocnienia przed i odnowienia sił po wielkich trudach, w zwichnięciach, sztywności ścięgien i t. p. uzdolnia konia do znakomitych działań w trenowaniu. Prawdziwy tylko z powyższym znakiem ochronnym do nabycia we wszystkich aptekach i drogueryach Austrii-Węgier. Główny skład **Franciszek Jan Kwizda**, c. i k. aust. węg. k. rumuński i książ. bułgar.
dostawca nadworny, aptekarz okręgowy, Korneuburgu pod Wiedniem.

Bibułka odznaczona najwyższą nagrodą na wystawie światowej w Paryżu 1930.

Tutki cygaretowe odznaczone złotym medalem na wystawie przyrodn.-lekarsk. w Krakowie 1900.

Zakład przemysłowy wyrobów papierowych oraz tutek cygaretowych

„NORIS“
WŁADYSŁAWA BELDOWSKIEGO

magistra farmacji i chemika w Krakowie

POLECA:

Wszelkie gatunki tutek cygaretowych **białych i żółtych „Maïs“.**

Szczególne uwagę zwracam na tutki Noris ze „**Salvesolem**“.

„**Salvesol**“ pochłania nikotynę czyniąc ją zupełnie **nieszkodliwą** dla palącego papierosa, czego zwykle wata dokazać **nigdy nie może.**

Cygarniczki papierowe — to pierwszy wyrób polski w Galicyi.

Polecam je — jako znakomity wyrób.

ŻĄDAJCIE TUTEK CYGARETOWYCH „NORIS“.

ŻĄDAJCIE CYGARNICZEK „NORIS“.

Do nabycia w trafikach i handlach.

Z wysokim poważaniem

Wł. Beldowski, magister farmacji i chemik.

Na żądanie wysyłam darmo i opłatnie okazy tutek.

Chcesz Pan mieć?
 dużo jaj w zimie?
 więcej i lepszego mleka?
 szybko utuczone jędrne świnie?
 silny i wytrwały pociągowy inwentarz?
 zdrową piękną młodzież?
 Dodawaj tylko do paszy
 wapna Barthels'a
 tego małego wydatku
 nie pożałujesz Pan nigdy.
 Opis darmo.

Mich. Barthel & Co.

Wiedeń, X., Keplergasse 20

NAJWIĘKSZY SKŁAD CHRZEŚCIAŃSKI

Maszyn do szycia i haftów „SINGERA“

czółenkowych i pierścioniowych, tudzież wszystkich najnow. systemów. Nauka haftu ozdobnego, robót ażurowych, smyrneńskich, mereszek itp. zupełnie bezpłatnie.

R. PAWŁOWSKIEGO

dawniej JÓZEFA IWANICKIEGO

w KRAKOWIE Rynek Główny l. 18.

Na wypłaty: ręczne od 30—65 złr., nożne od 40—115 złr. --- Gotówka 10% taniej. ---

CENNIKI ILUSTROWANE przesyła BEZPŁATNIE.

S. A. Bubera Synowie

Lwów
Grodecka 20

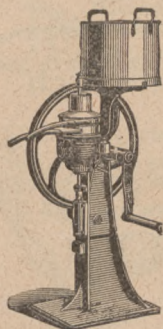
polecają

jako wyłączni reprezentanci:

Wszelkie przyrządy potrzebne w gospodarstwie mleczarskiem szwedzkiego Tow. akc.

Alfa-Separator

800 pierwszych nagród,
„Grand Prix“ w Paryżu.

Wirówki - - - - -
 Maślnice - - - - -
 Wygniatacze - - - - -
 Oziębaczce - - - - -
 Podgrzewacze - - - - -
 Stągwie - - - - -
 Konwie - - - - -

Zakładanie zupełnych mleczarni parowych i ręcznych.

Najlepsze zużytkowanie mleka, największy wydatek masła i najlepsze masło są tylko wtedy możliwe, jeżeli się oddziela śmietankę z mleka zapomocą centryfugi

Alfa-Separator

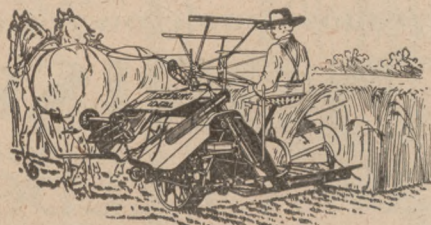
Słynne patentowane garnitury, młocarnie parowe i wszelkie maszyny rolnicze
HOFHERRA i SCHRANTZA

Wiedeń — Budapeszt.

Plugi i siewniki

RUDOLFA SACKA

Lipsk-Plagwitz („Grand Prix“).

Żniwiarko-wiązałki „Ideal“
lekkości w robocie

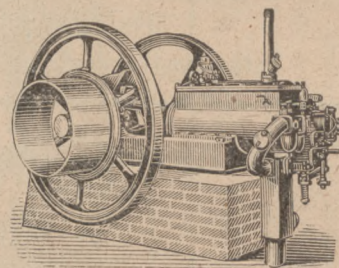
DEERING-Harvester Comp.
w Chicago („Grand Prix“).

Wyroby Deeringa, które na ostatniej paryskiej wystawie z pomiędzy wszystkich innych uznane zostały za najlepsze i wyszczególnione najwyższymi odznaczeniami, cieszą się wielkiem rozpowszechnieniem w Królestwie Polskiem, a żniwiarki tegoż w kraju odznaczone zostały przy próbie w Żurawicy dolnej na polach J. O. Ks. Sapiehy w roku 1900 najwyższą nagrodą; vide „Rolnik“ Nr. 50 z 15/XII 1900.

Benzynowe, naftowe, spirytusowe
Motory i lokomobile

Tow. akc.

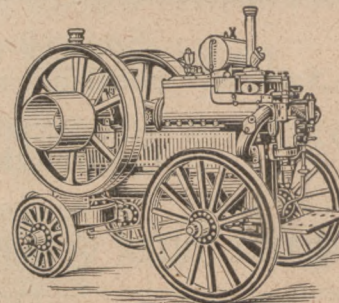
MARIENFELDE.

Odnaczone dyplomem honorowym Towarzystwa gospodarczego czeskiego w P. adze w maju 1901 r.

Zupełne bezpieczeństwo przed eksplozją. Gotowość ruchu w ciągu 10 minut.

Fabryka ta zatrudnia przeszło 1000 robotników i dostarczała już zwyż 3000 lokomobli wyłącznie do celów rolniczych.

Wszelkie motory, maszyny rolnicze i mleczarskie i części składowe zawsze na składzie.

Katalogi, cenniki i objaśnienia darmo i opłatnie.